

O Uzvišenom i kako se moramo postaviti prema sadašnjoj krizi

Predavanje Lyndona LaRouchea Pokretu mladih na početku 2004. godine

U ovom predavanju Lyndon Larouche ističe naše nepoznavanje Klasičnog humanizma, Klasične tragedije i poezije. Ističe nepoznavanje Uzvišenog i njegov nedostatak u našem svakodnevnom životu. To neznanje, ako se ne ubratimo u koštac s njime, neminovno dovodi do krize koju sad osjećamo i živimo.

U raspravama imali smo stanoviti broj pitanja koja se tiču iste stvari, a to je kulturni pesimizam: uzevši u obzir činjenicu da su ljudi glupi kao što jesu, kako se možemo nadati da ćemo moći uopće utjecati na njih i promijeniti njihovo ponašanje?

Problem je, kao što je već bilo rečeno, povezan s pitanjem Klasičnog humanizma. Jedan od problema Klasičnog humanizma je taj što ljudi koji pričaju o njemu ne znaju što je to. To je djelomice zato što nema školovanja u kojem bi takvo okruženje postojalo. Isto tako zbog krivog školovanja o tome, zbog romantičarske verzije Klasične tragedije i Klasične poezije.

Takav pristup se ne uzima kao važan faktor u umijeću vođenja države. Nitko tko ne shvaća Klasičnu tragediju, od velikih tragičara Shakespearea i Schillera, nema kvalifikacija za javni položaj, barem ne za visoki položaj. Tu se radi o pitanju Uzvišenog.

Shvatite ovaj problem kao političko pitanje, a ne pitanje umjetnosti u nekom kulturnom časopisu.

Što je tragedija? Tragedija je istina, o čovjeku. U romantičnim izdanjima tragedije, kao u lošoj predstavi Schillerove drame, ili loše izvedbe Shakespearea, ističe se da se tragedija svodi na tragični moralni nedostatak glavnog glumca. To je besmislica, laž. Ustvari, pojam Uzvišenog uvijek je dublji smisao velikih tragedija, velikih Klasičnih tragedija, jer krivac u velikoj tragediji ili u pravoj tragediji—kao na primjer povijesnoj tragediji, kao u ovom trenutku tragediji povijesti 21. stoljeća, ili tragediji 20. stoljeća koju je ono ostavilo 21. stoljeću u nasljeđe—jest nedostatak moralnog karaktera ljudi, i vodećih osoba u vodećim institucijama. Tu leži izvor tragedije.

U Klasičnoj tragediji neuspjeh ne dolazi zbog mane nekog lica, koje zavede pučanstvo na krivi put i prouzrokuje propast naroda. Kao u slučaju Shakespeareovog *Hamleta*. Svi su pokvareni! Cijela skupina je pokvarena, a razlog

Hamletovog neuspjeha je to što je pripadnik klape. On slijedi kulturni milieu čiji je tipični predstavnik.

Shakespeare općenito govori o tome. Isto i Schiller. Primjer toga je u *Don Carlosu*. Svako lice u predstavi je svinja, osim Kraljice, a njoj nije dozvoljeno da išta učini. Ona može samo davati svoje primjedbe. Svi drugi su tragična lica. Čitav španjolski narod, institucije ustvari su, kao i u drami, *ogavna* tragedija od koje se Španjolska do današnjeg dana nije oporavila.

Pa što je onda Uzvišeno? Čemu nas tragedija uči? Uči nas-ne vjerujte narodu! Ne vjerujte javnom mnijenju! Ne vjerujte običajima. Ne vjerujte popularnim institucijama. To su stvari koje nas uvijek vode u užas uništenja.

Pitanje je, kako onda čovjek može preživjeti, ako je većina institucija i većina naroda trula? moralno izopačena? Kako je čovjek uopće uspio preživjeti preko više od 2 milijuna godina, preživjeti slijed svih ljudskih gluposti? Što je to u čovjeku da—usprkos svih gluposti ugrađenih u sve kulture do danas—čovjek preživi, čak i napreduje? Kako? Zbog čega? Razlog je Uzvišeno.

Uzvišeno je prvo ušlo u Klasičnu kulturu, izravno u smislu Solona i njegove slavne pjesme, koja opominje Atenjane da su se otisnuli prema propasti u svojoj moralnoj izopačenosti. Tom pjesmom on postavlja temelje Atenske reforme. Nakon toga Platon postavlja isto pitanje na najvažniji način u svojim dijalozima, gdje napada Klasične tragičare kao moralne propalice. Zašto su doživjeli neuspjeh? Zato jer su ispustili Uzvišeno.

Pogledajmo na Platonove dijaloge kao na Uzvišeno. Svaki dijalog predstavlja slučaj Uzvišenog. Svi dijalozi zajedno su Uzvišeno, zašto? Zato, jer postoji mana, popularna mana koju dijele svi ljudi u predstavi, no onda tijekom raspleta drame pitanje mane dolazi na vidjelo. Dolazi do razumijevanja paradoksa. Dolazi do rasprave o paradoksu, i u tome, kao što je to slučaj na primjer u dijalogu *Menon*, gdje takozvani dječak rob dolazi do znanstvenog otkrića, odnosno reproducira otkriće, a posljedica toga je Uzvišeno:

dobrota ljudskog bića sadrži svojstvo pronicljivosti, koju povezujemo s velikim znanstvenim otkrićima zakonitosti. Svaki čovjek je rođen s tom sposobnosti, no kod većine nas ta sposobnost se uništi. Često se uništi željom za edukacijom, gdje učimo toliko toga da se na kraju ne zaustavimo u tom nastojanju pa nikad ništa ne znamo. No u slučaju znanstvenog otkrića, kao kod *Menona*, razmatranje paradoksa dovodi do toga da kažemo: «Stani. Prestani ponavljati što si naučio. Ne znaš što govoriš. U čemu je problem? Razmisli o problemu. Razmišljaj o rješenju.»

U slučaju velikih tragedija, napose u slučaju Ivane Orleanske, kao što je Schiller prikazao stvarnu povijesnu Ivanu Orleansku, uz jednu dramatsku promjenu, no bitni sadržaj je isti. Sve velike tragedije to prikazuju, izravno ili posredno. Zbog toga je to velika Klasična tragedija. Prikazuje kako društvo, koje je izgubilo moralnu sposobnost preživjeti, može preživjeti. U tragediji to se neposredno nameće gledateljima drame, te oni vide da su ljudi na pozornici uništili sami sebe i svoje vlastito društvo. No ljudima u gledalištu drama pokazuje *kako* je društvo uništilo samo sebe. Može se reći gledatelji su obogatili svoje znanje i ojačali ga jer shvaćaju kako je društvo uništilo samo sebe pa stoga mogu uvidjeti manu i to prepoznavanje mane zaštitit će ih u budućnosti. Prema tome, kao što je Schiller rekao, svrha Klasične drame je izazvati da gledatelji napuste kazalište kao bolji ljudi nego kad su ušli, iz tog razloga.

U određenom slučaju, kao na primjer u slučaju Ivane Orleanske: Ivana Orleanska je povijesna ličnost, ima iste odlike koje joj i Schiller daje. A to je, u određenom trenutku u 15. stoljeću ona, mlada seljanka, odlazi kralju i kaže mu: «Ti si pokvarenjak, no Bog mi je rekao da ti kažem da postaneš pravi kralj, jer Francuska mora biti nacija.» Tako se to dogodilo. I uspjelo je. U toj radnji nju Inkvizicija ubije, a to je bila britanska Inkvizicija, koja često radi takve stvari—to je stari britanski običaj, ili kuća Plantagenet je to radila u pravilu.

No njeni naponi su doveli do uspjeha, nekoliko godina nakon njene smrti, koja je bila užasna—no nije bila neuspjeh, nije bila tragedija. Tragedija je bio glupi kralj i njegov dvor, koji je dopustio da se to dogodi. Francuska je postala država-nacija—općenacionalna država—pod diktaturom Plantageneta. Kao posljedica toga njen je slučaj došao pred Koncil, vatikanski Koncil, a iz

toga je proizašla promjena toka povijesti 15. stoljeća

Ona je postigla, kroz rad koji je Jacques Coeur nastavio utječući na prijestolonasljednika Francuske, stvaranje Francuske Louisa XI. Njegova Francuska, kao presedan, posljedica je svrgnuća Richarda III u Engleskoj i uspostave druge moderne općenacionalne države Henryja VII, a njen uzor što se tiče zakona vidi se u radu Sir Thomasa Morea. I tako iz nutrine strave narod je kročio naprijed, pojedinci koji su bili u stanju shvatiti situaciju svojim odlučnim i znalačkim radom, koristeći metodu koju je Platon opisao, preobrazili su sebe i iz toga izvukli daljnju korist, izdigli su se iznad situacije strave i spasili narod, koji nije bio dostojan spasenja, no ipak su ga izveli na sigurni put.

To je bit politike. Bit istinske politike. Ne smijemo reći mi ovisimo o konsenzusu prosječnih. Lude ovog društva govore: «Ne možemo promijeniti javno mnijenje». Nije istina, možemo, korištenjem prave metode, metode Uzvišenog.

Ta metoda se sastoji od neprihvatanja ičeg glupog što drugi kaže. Svaki pravi čovjek mora u tom slučaju reći: «Ne mislite li da je malo glupo to reći? Kažete da morate slijediti ono što gomila radi, no ako slijedite gomilu, zemlja će otići u propast i svi ljudi s njom».

Kao što se može vidjeti tu je problem, još jedan problem, s kojim ću zaključiti raspravu, a to je odgovor na pitanje: kako ćete Vi osobno smoći hrabrosti i staviti svoj položaj, svoj život na kocku zbog Uzvišenog?

Što onda ako će Vas ubiti ili podvrći mučenju? Jeste li u stanju to podnijeti?

Trebali biste pak znati da je moje pokoljenje (*opaska*, 1920.-ih godina) i starije pokoljenje sudjelovalo u ratovima. Morali smo se suočiti sa stvarnošću pogibije u ratu. Tu dolazi do veoma važne, osobne odluke. To ne znači da imate namjeru poginuti u ratu, no znate da stavljate život na kocku, a taj rizik je prilično velik. Iz kojeg razloga biste se izložili tom riziku? Zašto ne biste jednostavno čučali u rovu i čekali da netko baci na vas ručnu granatu, a sklonost tome vidimo kod ljudi mlađeg naraštaja? Zašto biste dali svoj život za čovječanstvo? Kao žrtvu? Ili je to radi toga da biste zadovoljili svoju ličnost jer ste spremni izložiti se riziku radije nego bježati od njega?

Kako možemo to postići?

Ako mislimo da nas ideje i znanje povezuje s ljudima od tisuće godina ranije, ako znamo što su oni mislili, ako poznamo njihova otkrića, ako ta otkrića žive u nama, ako mislimo o značenju svojeg života za one koji dolaze poslije nas, ako smo u stanju misliti na budućnost i buduća pokoljenja i mislimo o smislu svog života, koji će i tako biti kratak—naime 100 godina je veoma kratko vrijeme u usporedbi s posljednjih 2 milijuna godina—kakve su posljedice raspona smrtnog života u kojem živite? Kakvu korist imate od toga? Što će biti na kraju života? Kakav je smisao svega toga kad ste jednom mrtvi? Vi ste svakako uvjereni da Vaš život *ima smisao*, znači nešto za ljude koji se još nisu rodili, koji će doći nakon Vas. Znači nešto ljudima. Da Vi, svojim životom možete uzeti naciju koja je bila uništena i da možete spasivši tu naciju dati novi smisao životima ljudi, koji su umrli ranije u prijašnjim naraštajima boreći se za bolju budućnost svog potomstva.

Imate osjećaj moralne svrhe svog postojanja kao smrtnog ljudskog bića koje svojim stanovitim svojstvom Uzvišenog sudjeluje u božanskom.

Imamo u biti problem, nedostatak ljudi koji su zakoračili u ovakvu vrstu osobnog uvjerenja o načinu kako sprovesti svoj vlastiti život. Osoba koja je upila takvu vrstu vjerovanja o svom životu preobrazit će druge ljude oko sebe, ne će ih napustiti govoreći: «ovo je još jedna budala», nego će nastojati utjecati na kulturu oko sebe. Ne možete baš utjecati na sve oko sebe no možete imati utjecaja na značajan broj ljudi oko Vas, ako pokušate. No ako ljude svaki put napustite kad biste trebali utjecati na situaciju, te umjesto da pružite drugoj osobi priliku da doživi paradoks Vi je napustite, pitanje je onda koliko ste puta propustili priliku probuditi stanoviti uvid kod neke druge osobe? Kaa će Vam se pružiti prilika da biste mogli ostvariti čudo, uzevši na primjer pametnijeg političara, koji inače izgleda moralno sasvim iskvaren, i nadahnuti ga na ispravno djelo, ili na čin sposobnog, odlučnog vođe, koji može postati iskra i promijeniti situaciju?

Morate uvidjeti da je problem s kojim se suočujete uvijek osobni problem. Ljudi rado kažu: «Evo nas tu, mi smo gledatelji koji promatraju

ljude na pozornici. Ti ljudi nas ne će slušati. Kako onda možemo promijeniti situaciju? Oni su na pozornici, tamo gore, oni su važni, mi ne možemo promijeniti njihovo mišljenje. Tamo gore, to je rulja, javno mnijenje. Oni gore su vođe, oni su moćni. Kako ih mi možemo promijeniti? Mi moramo samo mirno sjediti u gledalištu i promatrati rasplet tragedije.»

A upravo tako se dovedemo u propast. Ključ svega je, mislim, u toj situaciji u kojoj smo sada: koliko je ljudi sposobno pronaći u sebi moralnu odliku po uzoru na Klasičnu odliku, na Uzvišeno? Kako se možete natjerati da se okanite gluposti i [u Schillerovoj drami] *Wallenstein* ne vidite *Wallenstein*-a kao tragično lice koje je prouzrokovalo problem? Da *Wallenstein* nije bio umoren rat bi bio okončan 16 godina ranije. Najstravičnije za Njemačku ne bi se nikad dogodilo; no on je bio *ubijen*. Kako onda možete reći da je Wallenstein uzrok neuspjeha? Wallenstein je bio što je bio, i Schiller ga je tako prikazao. No važna stvar je da je čovjek, koji bio ono što je bio, bio u stanju u stanovitom trenutku, kao vojno lice bez nekakvih posebnih skrupula jednostavno reći u vojnom smislu: «Ovo treba prestati». I zbog toga je bio umoren. I nitko značajniji ga nije podržao. I zbog toga je Njemačka doživjela propast.

Je li Wallenstein tragično lice? Ili je društvo tog razdoblja bili tragično, odnosno kao što druga lica u *Wallenstein*-u daju naslutiti, da li je tragičan bio *nedostatak* još dvaju ili triju pojedinaca nadarenih Uzvišenim koji bi preokrenuli situaciju i doveli pregovore s Gustavom Adolfom do uspjeha i zaustavili rat u tom trenu, umjesto pokolja koji je trajao sljedećih 16 godina? Problem je, pak, a mi smo se glede toga osvrnuli na velika umjetnička djela, velika Klasična umjetnička djela, u tome što se ne susrećemo s njima dosta često, naročito ne političari, kao što ja to radim. Svako veliko Klasično umjetničko djelo bitni je dio odlike svakoga tko hoće postati *politička* osoba. Bez toga političari nisu kvalificirani obavljati svoj posao. Jer im nedostaje taj smisao Uzvišenog, praktični smisao Uzvišenog, koji svakog političara, suočenog s manjom ili većom krizom u svojoj karijeri, mora voditi.